

не атрымалася: «... *Што я, зачараваўшыся табою,/ Цябе ўяўляў істотаю святою,/ А для цябе – звычайным быў, зямным*» [3, с. 88].

Своеасаблівая роля ў інтымнай лірыцы А. Грачанікава адводзіцца эпітэтам з выяўленчай функцыяй. Большасць твораў беларускага паэта характарызуецца прысутнасцю ў іх вобразаў прыроды: рэчкі, вёскі, леса, сцяжынак і г.д., таму эпітэты дапамагаюць візуалізаваць рэчаіснасць, успрымаць яе вачыма закаханага чалавека. Каханне ў творах нібы адно цэлае з прыродай, навакольным светам: «*Вабяць азёрныя далі / Ціхай вячэрняй парой, / Дзе мы аднойчы шукалі / Папараць-кветку з табой. / Зоры з табой мы лічылі / Каля азёрнай вады...*» [3, с. 78]. У згаданым прыкладзе эпітэты канкрэтызуюць прыродны фон, узмацняюць яго рамантызаваны водсвет.

Такім чынам, праведзеныя назіранні даюць падставы канстатаваць, што ў інтымнай лірыцы А. Грачанікава дастаткова запатрабаваным паэтычным сродкам з'яўляецца эпітэт, які можна назваць поліфункцыянальным тропам. Праз эпітэт аўтар стварае эмацыйны фон у вершах, перадае адчуванні, вызначае духоўныя прыярытэты, якімі жыве яго лірычны герой. Эпітэт у вершах А. Грачанікава найбольш выяўляецца ў форме поўнага або кароткага прыметніка. Названы паэтычны троп у вершах пра каханне валодае выключнай сілай уздзеяння, робіць мастацкія вобразы, створаныя пісьменнікам, непаўторнымі і запамінальнымі.

Літаратура:

1. Булахова, Н. П. К определению понятия эпитет (предуготовление к функциональной характеристике) / Н. П. Булахова, А.П. Сковородников // Экология языка и коммуникативная практика, 2017. – № 2. – С. 122–143.
2. Грачанікаў, А. Начная змена: вершы / А. Грачанікаў. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1975. – 130 с.
3. Грачанікаў, А. С. Я вас люблю : Лірыка / А. Грачанікаў. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1986. – 143 с.

ДА ПРАБЛЕМЫ КУЛЬТУРЫ ЗНОСІН У МЕДЫЦЫНСКАЙ СФЕРЫ

Ермаковіч М. В., Патаповіч К. В.

Гродзенскі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт

г. Гродна, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – к. філал. н., дацэнт Брусевіч А. А.

Як вядома, культура зносін з'яўляецца важным элементам практычна любой прафесіі. Не будзе тут выключэннем і медыцынская сфера, паколькі паспяховае лячэнне залежыць не толькі ад прафесійнасці ўрача, але і ад яго таленту зносін з хворымі, з іх сваякамі, з калегамі.

Не лішнім будзе нагадаць, што любыя зносіны ўяўляюць сабой складаны мнагапланавы працэс устанаўлення і развіцця кантакту паміж людзьмі, які

ўключае ў сябе шэраг важных элементаў. Гэта і абмен інфармацыяй, і выпрацоўка адзінай стратэгіі ўзаемадзеяння, а таксама адэкватнае ўспрыманне і разуменне іншага чалавека.

Адным з важных адрозненняў прафесіі ўрача ад іншых прафесій з'яўляецца гуманнае стаўленне і рэгулярныя зносіны з пацыентам. Чалавек, які прыходзіць да ўрача, давярае яму сваё здароўе, сваё жыццё, свой розум і свае пачуцці. Менавіта таму этыка зносін паміж урачом і пацыентам мае такое важнае значэнне.

У першую чаргу выхаваны ўрач не павінен забываць аб простым – аб прывітанні свайго пацыента. Гэта адыграе вялікую ролю ў лячэнні, так як у гэту хвіліну хворы зможа адчуць сябе ў бяспецы і цалкам даверыцца свайму ўрачу.

Трэба адзначыць, што словы, прамоўленыя ўрачом, павінны гучаць ветліва і выклікаць прыхільнасць да далейшай гутаркі. І да пацыента, і да калег неабходна звяртацца з павагай, інакш кажучы, «на Вы». Зрэшты, вельмі важным з'яўляецца не толькі ўменне ўрача добра валодаць сваім маўленнем, але і ўменне слухаць іншых, чуць іх, адчуваць і перажываць усе агучаныя праблемы, скаргі, боль пацыента.

Не сакрэт, што супрацоўнікі медыцынскіх устаноў найчасцей канцэнтруюць сваю ўвагу толькі на лячэнні пацыента і ўдзяляюць мінімум часу для зносін з ім. Так атрымліваецца, што ўрач лечыць толькі хваробу, а не чалавека. А гэта, у сваю чаргу, прыводзіць да складанасці ва ўсталяванні кантакту паміж урачом і пацыентам, што можа негатыўна адбіцца на выніках лячэння.

Такім чынам, прафесійны ўзровень спецыяліста медыцынскага профілю шмат у чым залежыць ад ступені валодання моўнымі нормаў, вусным і пісьмовым маўленнем. Нельга не пагадзіцца з тым фактам, што веданне і захаванне нормаў, правілаў культуры зносін спрыяе прадухіленню канфліктаў. Нават калі непаразуменні альбо канфліктныя сітуацыі ўзнікаюць па віне пацыента. Напрыклад, калі пацыент спыняе ўрача і пачынае казаць аб праблемах, звязаных са здароўем, яго варта далікатна спыніць і сказаць, што гэта неабходна абмяркоўваць на прыёме.

Зразумела, вопытнымі ўрачамі адразу не становяцца. Усе вышэй акрэсленыя навыкі павінны засвойвацца яшчэ на этапе навучання ў ВНУ. Што ў прынцыпе і робіцца, у тым ліку і ў межах дысцыплін, якія выкладаюцца ў Гродзенскім дзяржаўным медыцынскім універсітэце. Напрыклад, частка заняткаў па прадмету «Беларуская мова. Прафесійная лексіка» прысвечана набыццю лінгвакультурнай кампетэнцыі, якая ўключае «сістэму ведаў пра культуру, увасобленую ў нацыянальнай мове, а таксама комплекс уменняў выкарыстоўваць атрыманыя веды ў канкрэтных маўленчых сітуацыях» [1, с. 153]. На такіх занятках адбываецца фарміраванне этычнай культуры будучага ўрача, яго прафесійнай ідэнтычнасці з улікам сітуацыі таго ж білінгвізму, калі пэўным пацыентам для ўсталявання з імі даверлівых адносін замест умоўных «пожалуйста», «спасибо», «здравствуйте» лепш сказаць «калі ласка», «дзякуй», «добры дзень». У сувязі з гэтым згадваецца знакаміты верш беларускай дзіцячай пісьменніцы Тадзіяны Кляшторнай «Ветлівыя словы», які

хоць і адрасуецца самым маленькім чытачам, аднак нясе ў сабе не толькі глыбокі філасофскі, але і медыцынскі сэнс, які дапамагае раскрыць сакрэт гарманічных, здаровых стасункаў паміж людзьмі:

«Калі ласка», «дзякуй», «добры дзень» –

Ветлівыя словы

Чую ад людзей.

Ветлівымі словамі

Трэба даражыць,

3 ветлівымі словамі

Лёгка жыць [2, с. 41].

Літаратура:

1. Калеснікава, А. А. Сродкі фарміравання лінгвакультурнай кампетэнцыі на занятках па беларускай мове як замежнай / А. А. Калеснікава // Студзеньскія рэспубліканскія навуковыя чытанні «Жыццё, адданае Слову» (памяці кандыдата філалагічных навук дацэнта Генадзя Антонавіча Арцямёнка) : матэрыялы рэспуб. навук. канф., Віцебск, 26 студзеня 2022 г. – Віцебск : Віцебскі дзярж. ун-т імя П. М. Машэрава, 2022. – С. 153–156.

2. Чытанка для дзіцячага сада / уклад. В. Р. Вячорка [і інш.]. – Мінск : Народная асвета, 1990. – 303 с.

КУЛЬТУРНА-ГІСТАРЫЧНАЕ КАМЕНЦІРАВАННЕ НА ЎРОКАХ ЛІТАРАТУРНАГА ЧЫТАННЯ Ў ПАЧАТКОВЫХ КЛАСАХ

Пяшко К. В.

Брэсцкі дзяржаўны ўніверсітэт імя А. С. Пушкіна

г. Брэст, Рэспубліка Беларусь

Навуковы кіраўнік – к. філал. н., дацэнт Канцавая Г. М.

У адпаведнасці з праграмай літаратурнага чытання на I ступені агульнай сярэдняй адукацыі вывучаюцца творы беларускай класічнай літаратуры, вуснай народнай творчасці, якія ўяўляюць сабой жыватворны матэрыял для знаёмства малодшых школьнікаў з нацыянальнай беларускай культурай. Пры разглядзе мастацкага тэксту як складніку культуры неабходна выкарыстоўваць культурна-гістарычнае каменціраванне, якое з'яўляецца эфектыўным спосабам набывання вучнямі ведаў. Задача такога каменціравання – дапамагчы выхаванню чалавека, які ведае сваю гісторыю, свае вытокі. Для гэтага малодшаму школьніку трэба ведаць асаблівасці эпохі, якой прысвечаны ці ў якую быў напісаны канкрэтны мастацкі твор, гісторыю яго стварэння, адлюстраванне ў творы аўтарскага светаразумення, звязанага з асаблівасцямі асобы пісьменніка ці паэта [1].

Мастацкія тэксты, якія вывучаюцца на ўроках літаратурнага чытання, уключаюць значную колькасць лексічных адзінак, якія патрабуюць тлумачэння. Аб'ектам нашай увагі з'яўляюцца ўстарэлыя словы, без разумення лексічнага